

VIATGE A HUELVA

11-12-13 i 14 setembre 2008.

Sortim de Lleida amb l'AVE a les 9,05h. fins a Madrid, on hi ha arribem a les 11,45h. Emprenem viatge a les 12.05h. cap a Sevilla, on serem recollits per l'autocar que ens conduirà a Huelva, la ciutat del "oro rojo", la maduixa.

Maria, la guia, ens anirà acompanyant i donant a conèixer la localitat en la qual s'hi establí la capital de la província en 1833, després d'infructuosos intents de situar-la en Valverde del Camino i en Moguer. Situada en l'angle sud-occidental de la Península, en el límit entre Portugal, Extremadura i Andalusia, i de superfície 10.085 km² i 500.000 habitants aproximadament, entre capital i província.

En 1755 sofrirà les conseqüències dramàtiques del terratrèmol de Lisboa, patint una extraordinària desfeta de tota la riquesa arquitectònica de la ciutat. En 25 anys experimentarà una gran restauració, passant de 50.00 a 150.000 habitants.

A 2 Km. de distància, fem parada en la confluència dels rius Tinto i Odiel, davant "*El Monumento a la fe descubridora*", obra que es volgué retre homenatge al descobriment d'Amèrica. Es tracta d'una gran figura de 37m d'alçada a sobre d'un pedestal essent-ne representades a les cantonades algunes de les grans civilitzacions de màxim esplendor abans del descobriment: l'egípcia, l'inca, la maia i la cristiana. La figura, d'inspiració cubista, abraça una creu, donant l'esquena a la realitat industrial que envaeix la confluència dels dos rius, i entornada en un capot de mariner, sosté una creu, fitant un indeterminat oceà. En el seu interior s'hi troben ressenyats els noms dels que acompanyaren a Colon.

Des d'allí, situades a l'oest de la ciutat, es divisen les "*marismas d'Odiel*", estenent-se des del desembocadura del riu fins la localitat de Punta Umbria, ocupant un espai

protegit de 8.000 hectàrees, declarat Reserva de la Biosfera en 1983, i obtenint en 1984 la categoria de Paratge Natural.

Prosseguint la visita en autocar, s'observarà una gran estructura de ferro que recorda la Torre Eiffel. Fou construïda per anglesos de les antigues cotxeres. Actualment Centre d'Interpretació, les empreses més contaminants, de fertilitzants, destacant Fertiberia.

El Club Nàutic, amb 450 embarcacions; un passeig de fusta per poder contemplar les "marismas" i l'Estadi Nou, inaugurat en 2002, on s'hi celebren les Fires Colombines, del Estadi Recreatiu de Huelva, degà del futbol espanyol, del que se senten molt ufanosos explicant els seus orígens quan al s.XX Huelva rebé la influència cultural anglesa a través dels empleats anglesos de Riotinto, donat que el futbol fou un esport molt popular a Anglaterra. En 1889 es creà a Huelva el primer club de futbol d'Espanya: el Huelva Recreativo Club, i en 1903 se li canviarà el nom per Real Club Recreativo de Huelva.

I, si bé restaurades en el seu moment, podem contemplar l'església de Sant Pedro, considerada la més antiga de la ciutat, del s.XV-XVI, la de la Concepció del s.XVI, la primera parròquia d'Espanya posada baix l'advocació de la Immaculada Concepció, i l'església de la Mercè, s.XVII, declarada catedral en 1953, destacant el seu característic toc de campanes que ho fa "per fandangos".

Es passarà per Cabezo de San Pedro, declarat Bé d'Interès Cultural, davant l'estàtua de Juan Ramón Jiménez, Institut de Batxillerat de la Ràbida, tot el llarg del carrer Manuel Siurot, part de la ciutat on hi viuen les famílies amb més poder econòmic i es travessarà el Barri de l'Ordre on s'hi celebren les festes fins el 8 de setembre.

Se seguirà cap al centre de la ciutat i anirem coneixent l'hospital Juan Ramón Jiménez, la Universitat, la Casa de Colon, la Plaça del Punt, l'ajuntament, la plaça de les Monges, el Banc d'Espanya, la Llar del Pensionista, el Mercat d'abastos, l'estació d'autobusos urbans, l'antiga Estació del FF.CC, la Plaça 12 d'Octubre, l'antiga Duana, Correus, el Rectorat de Marina i l'actual Estació de trens.

La guia aprofitarà per a parlar-nos del Puerto de Palos, desaparegut el s.XVII, del Puerto Úmbria, essent la única platja que té grans edificis, on el peixet es pot degustar a molt bon preu, dels seus kilòmetres de platges verdes, d'Aracena, de Valverde del Camino, de Jabugo i el seu pernil de "pata negra", etc.

S'acabarà visitant el Santuari de Nuestra Señora de la Cinta, d'estil mudèjar, essent considerat l'edifici més bonic de la ciutat, on Colon hi acudí en compliment de promesa feta en tornar del primer viatge, per haver pogut salvar-se tota l'expedició duna gran tempesta.

Troband-se en un dels seus àbsides una escultura molt venerada per la ciutat: "La Virgen Chiquita", cridant-nos l'atenció el fet que en totes les vidrieres de les seves finestres s'hi poden llegir textos sobre "el moro".

El segon dia, divendres 12, a dos quarts de nou, s'empren viatge per anar a conèixer El Parc de Doñana. Un cop passada a localitat de Matalascañas, s'arribarà al lloc on esperen uns fermes jeeps, que serà el mitjà de transport que ens endinsarà pels indrets de l'interior del parc. Hi trobarem nombrosos pescadors afanyats per fer-se amb bones quantitats de "coquilles", les quals en el seu moment seran degustades en els diferents bars o restaurants.

Gaudirem de les “marismas” de ben a prop. Territori variable que durant l'estiu viu la sequera i la resta de l'any és ben ple d'aigua, on juntament amb el clima mediterrani humit s'hi deixarà notar la influència atlàntica, i entre els 5º de mínima i els 35ª de màxima anirà transcórrin l'any.

Les aus s'hi trobaran de manera immillorable i en serà refugi de les migracions, on hi farà estada fins a un 80% de la fauna del continent europeu. I no deixarem d'observar, al llarg del trajecte, senglars, cavalls, vaques, cérvols, i fins i tot una tortuga gegant “boba” que enmig de la sorra hi ha deixat la vida.

Un altre ecosistema: les dunes. El jeep hi farà parada i es podrà caminar per sobre d'aquella sorra blanca i fina, escorredissa entre els dits. Uns espais que canvien constantment de configuració, donat que cada any es fa un avançament d'uns 6 m. topant la sorra amb els arbres i pinedes, cobrint-los paulatinament i asfixiant-los. Seguiran el seu camí. Entre espais hi creixerà la vegetació coneguda per “corrales”; un arbre destacarà: l'enebre, el qual creix al mateix ritme de la sorra evitant quedar-se sepultat.

La pinzellada històrica diu que, el Palau de Doñana el feu construir el setè Duc de Medina Sidònia per a la seva esposa doña Ana de Silva y Mendoza, filla de la Princesa de Éboli, la qual trobant-se cansada a rel de les intrigues palauenques de la seva mare, decidí passar una temporada entre boscos i pinedes. Es diu, que en morir, fou enterrada en el soterrani de la masia situada en el centre del parc i que des de llavors s'anomenarà Doñana.

I fent camí amb el jeep, espurnejant-li les rodes entre l'aigua i la sorra, s'arribarà a un altre indret on s'hi tornarà a fer parada. Coneixerem de prop l'autèntica “choza” construïda de manera senzilla amb teulat recobert de material trobat entre la natura del seu entorn: la sabina, l'enebre, el pi...essent els habitatges dels qui es dedicaven a fer carbó de llenya. En 1969 serà declarat Parc Nacional. El més gran del territori nacional.

A dos quarts d'una, abans de dinar encara ens donarà temps a visitar l'ermita de Santa Maria de las Rocinas del s. XIV. A mitjans del s.XVII es coneixerà com Virgen del Rocío. El terratrèmol de Lisboa l'arrasarà, si bé seguint l'estil propi de “l'arquitectura blanca”, serà bastit un nou temple que al llarg del temps, s'anirà modificant, l'ermita de la Blanca Paloma, que amb un blanc immaculat acull en el seu interior la imatge de Nuestra Señora del Rocío, talla anònima del s. XIII. Cada any per Pentecosta rep la multitudinària Romería del mateix nom.

Per la tarda, a dos quarts de sis, dins el terme municipal de Palos de la Frontera, en el paratge més emblemàtic dels llocs colombins, es visita el monestir de la Ràbida, lloc on demanà consell per al seu projecte Cristòfol Colon, un cop arribat de Portugal, vidu i amb el seu fill Diego. Hi trobarà el refugi i caliu que li era precís per part dels monjos, en especial de Fra Antonio de Marchena i Fra Juan Pérez, que faran valer les seves influències per a que el projecte es faci realitat. Davant l'entrada s'hi troba la Columna als descobridors, construïda per commemorar el IV Centenari del descobriment. També una Creu de ferro, en una rotonda i un petit jardí, amb els dos bustos dels monjos franciscans que tant l'ajudaren. Cal dir que

dins el Monestir, en una petita capella s'honora Nuestra Señora de la Rábida, trobant-se rèpliques de les tres caravel·les en la part superior del claustre.

A la vora del riu Tinto, als peus del monestir de la Rábida, inaugurat l'any 1994, s'hi troba el Moll de les Caravel·les, on tres rèpliques a tomany real esperen la nostra visita, i davant mateix el Foro Iberoamericano, amb un auditori a l'aire lliure capaç per a 4.000 persones.

Són les 9,00h del dia 13, dissabte, penúltim del nostre viatge. S'inicia la ruta en direcció a la part Nord. Serà un dia intens perquè recorrerem tota la província de Huelva; al nord serra, al sud platja, i entre ambdues la zona plana.

La lluminosa Huelva, lloc de pescadors i mariners, sempre ha estat molt aïllada. Dels 140 Km. De platja, la meitat són platges verges. Si bé al celebrar-se l'Expo de Sevilla se'n va veure afavorida amb la construcció d'autopistes, el seu subsòl és molt abundós en aigua. Pel que fa a la seva agricultura és extensa, variada i abundant. Coneguda per la ciutat del "oro rojo", per la seva quantitat i qualitat de maduixa.

Pel camí anem deixant Trigueros, poble de 15.000 habitants, famós i alegre pel fet que el seu patró, Sant Antonio Abat, durant les seves festes passeja per tots els carrers revent de cada casa bona quantitat de diners que serviran per atendre les pròximes festes, si bé els qui no donen diners ho compensen llençant des dels balcons diversitat de productes. Amb bones collites de camamilla, fenoll, blat, girasol, ordi, civada, cotó, importants vinyes i oliveres, aquest últim l'arbre emblemàtic d'Andalusia. Beas, amb 4000 habitants. I en la comarca de transició, Andébalos.

Els rius Tinto, Odiel i Piedras acompanyaran el viatge a la Sierra. La temperatura suau arribarà a 12º en el mes més fred, gener, i per les nits d'estiu hi sovintejarà la fresca.

A meitat del camí, Valverde del Camino, el poble més artesà de Huelva. Amb els 10.000 habitants, es bolcarà en la fabricació de botes de pell, el gran subministrador de los "rocieros", cinturons, treballs de fusta, ferro forjat, mel, jalea real, suro (la segona productora d'Espanya) per darrere de Cadis, etc.

Zalamera la Real, amb 7000 habitants, a part dels diversos productes típics s'hi troben fàbriques de licor, en especial aiguardents (Man Wattrer= manguara).

Alcanzil, El Campillo, Nerva, Río Tinto.

En aquests indrets es trobaven els pobles més grans degut a haver estat zona de mineria, si bé ara, la població és molt minsa, passant alguns pobles gairebé a l'oblit. Fent història, caldrà recordar que en 1873 el Govern espanyol concedí permís als anglesos per explotar les mines de Río Tinto. Es construí un ferrocarril que comunicà la zona d'aquests pobles directament amb Huelva, un Moll, inaugurat en 1876, per a carregar els vaixells, amb una longitud de 1165m. (inspirat en els molls anglesos de l'apoca).

En 1909, per a poder reparar les màquines i les locomotores, construïran les cotxeres del port. Però, la influència anglesa impregnà també la vida i l'ambient.

Establiran la sanitat, l'educació, l'esport. Ensenyaran a jugar al futbol, al golf i al tennis. El "señorito andaluz" és còpia de l'aristocràcia d'aquella època. Els anglesos aporten grans millores, així com també l'arquitectura colonial i victoriana. Entre les obres arquitectòniques que deixaran petjada cal citar la Casa de Colon, ara convertida em seu del Festival de Cine Iberoamericà, que acull el Palau de Congressos. El Barri anglès de Bellavista, aixecat per la Riotinto Limited Company, per acollir als directius i tècnics anglesos que arribaven a la conca marinera. (Contava amb Club social, església presbiteriana i cementiri). El Barri obrer Reina Victoria, integrat per 210 vivendes formant una ciutat jardí, l'estació de Renfe, el Moll de Río Tinto i les cotxeres del port.

Em 1954 els anglesos marxen. Em 1960 les mines de coure aniran de baixa. A Huelva apareixerà la indústria i la gent d'aquells pobles emigrarà a la ciutat gran.

Un cop abandonades les mines el temps de l'oblit s'hi ha instal·lat Grues, locomotores, vagonetes, travesses, eines rovellades, han passat a formar part del "no res". I un riu d'aigües vermelles els acompanya en la seva fidel solitud.

Una interessant visita serà la del Museu Miner, ubicat en el lloc de l'antic hospital anglès de la comarca, ara dedicat a Ernest LLuch, qui el cedí essent ministre de Sanitat.

En la sala del ferrocarril s'hi veuran locomotores utilitzades a principis del s.XX, mereixent especial atenció el famós vagó del Maharajá, construït a Birmingham, per a ser utilitzat per la reina Victòria en un viatge que havia de realitzar a la India. Essent adquirit per la Riotinto Limited Company, per als desplaçaments dels seus directius.

També mereix la nostra atenció la reproducció d'una mina romana, on al llarg de 200 m. es poden contemplar modalitats diverses emprades en la mineria de l'època, galeries, càmeres i pous, amb l'ambient de calor, humitat, filtracions d'aigua, sínies, tornillo d'Arquímedes etc.

En sortir del Museu, a tres quarts de dotze, se'ns passarà filmació i a les 10,00 en punt empenem viatge en el tren de les Mines de Riotinto. Consistirà en recórrer 12 km. de traçat ferroviari acompanyats sempre pel riu Tinto, fronterer entre Huelva i Sevilla. Ens adentrarem en la zona de Zarandas, passant pel pòrro Gurugú, fent una estona de parada per poder contemplar les aigües del riu de ben a prop. Considerades les mines més grans d'Europa, amb una profunditat de 350 m, encara hi resta molt de coure.

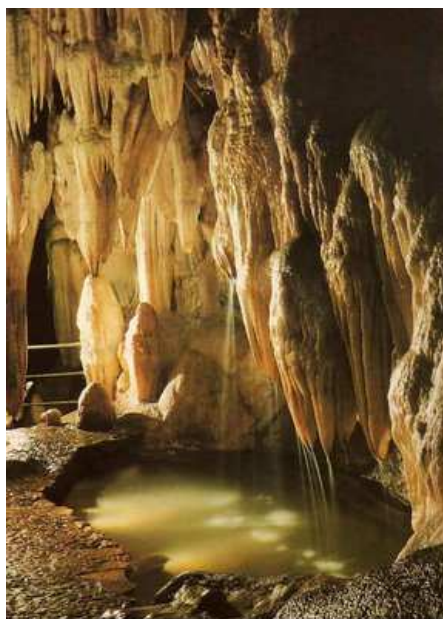
El guia ens fa comentari sobre el pantà de Gosam, de la seva aigua mineralitzada, en la que cap tipus de microorganismes s'hi pot trobar, al temps que ens assabenta de les 38.000 Ha. De tarongers i dels seu estudi sobre la qualitat del fruit.

Passarem per Campofrío per entrar en la Sierra de Aracena (32 municipis), fent-nos menció del pantà de Aracena que abasteix d'aigua el 80% de Sevilla, donat que Huelva és la que té més aigua de tota Andalúcia, de la ramaderia com principal activitat, de la producció de bolets i espàrrecs, de les 90.000 Ha d'alzineres, les 40.000 Ha. de sureres i de les 19.000 de castanyers, i la gran millora que l'any 1990 van experimentar les comunicacions.

Igualment manifesten el seu orgull en parlar del "Pernil ibèric", destacant els factors que el fan únic: raça ibèrica, pelatge acolorit del vermell al negre, per la qual cosa s'anomena "de pota negra" i que els últims mesos de la seva vida visquin en semilibertat entre alzineres, alimentant-se dels seus glans, la bellota, en un clima d'aire fred i sec de la Sierra de Huelva.

Per la tarda, es visitarà Aracena, principal localitat de la Sierra. Poble blanc, preciós, d'estil típicament andalús, amb cases mudèjars i senyorials. Declarada ciutat en 1901, actualment acull el Centre d'interpretació del Parc Natural de la Sierra de Aracena i Picos de Aroche. A la part més elevada del cim, s'hi troben les runes de l'antic Castell de Aracena, amb el temple de la Verge dels Dolors a la seva vora.

En 1914 fou oberta al públic la Gruta de les Meravelles, amb un recorregut de 1200m, i 91 graons –"subida al cielo". Enfront s'hi troba el Museo Geològic Minerol.

Diumenge, 14 de setembre, serà l'últim dia del viatge. A les 9,00h. es sortirà em direcció a Moguer. A uns 5 km. del Monestir de la Ràbida trobarem un poble nítidament blanc, després de recórrer l'avinguda Amèrica. Llarg i frondós camí, sembrat d'escuts dels països iberoamericans i de les comunitats autònomes; Palos de la Frontera.

El record de Colón i el dels seus acompanyants originaris d'aquesta terra, es conserva a través de les nombroses plaques i rajoles incrustades em les parets i bancs públics d'aquest poble, situat al marge esquerra del riu Tinto. Famós pel seu moll on s'hi construí la Pinta, per la seva producció de maduixa i la Refineria de petroli de 400 Ha. I 1400 treballadors.

Al final d'un passeig asfaltat s'hi bastí en el s.XV l'església de Sant Jordi, on hi varen resar Colón i els seus mariners abans d'embarcar-se. I, a la part baixa del poble la famosa Fontanilla, petita construcció de totxo, i dins la font on, segons es diu, s'hi subministraren d'aigua abans d'emprendre viatge.

Ben aviat arribarem a Moguer, ciutat blanca de llum i de calç, de reixes de forja, de patis, de balcons, de rajoles, distant de Huelva 19 km, amb 14000 habitants de població, a la marge esquerra del Tinto, presumeix de la seva història, art i poesia, en especial a través del Nòbel Juan Ramón Jiménez, fill de la ciutat. La seva casa i de la seva muller, Zenobia, és ara Casa Museu.

Ciutat des de 1642, és l'últim dels llocs colombins. Allí hi fou construïda La Niña.

En un cartell de l'entrada del poble es pot llegir: "Moguer es la luz con el tiempo dentro". Si bé Juan Ramón Jiménez denuncia com l'exploració minera "el cobre de Riotinto" ha enverinat el riu que passa prop de la seva casa i ha estat la ruïna de la pesca.

Nuestra Señora de Montemayor, la patrona de Moguer, el Monestir de Santa Clara, l'església parroquial de la Granada, el monument a Juan R. Jiménez, el monument als Germans Niño i el panteó, en el cementiri, de J.R. Jiménez i la seva esposa Zenobia, constitueixen un conjunt de símbols identificatius d'aquest poble tan especial.

I, després d'intentar localitzar algun establiment per poder comprar els dolços clàssics de Moguer, "las quesadillas de Santa Clara", i el vi de taronja, anem prenent possessió dels nostres seients a l'autocar, per anar directes a la ciutat de Sevilla, la qual visitarem fins l'hora de dinar. A un quart de cinc l'AVE ens retornarà a Lleida, on hi serem tots molt ben rebuts.

Eva Peiró i Ambou